

Післявоєнна відбудова економіки України: задачі і виклики

*Губа Марина Ігорівна¹, Зленко Назар Іванович²,
Тацій Олена Владиславівна³*

Опубліковано	Секція	УДК
11.09.2023	Економіка	338.14

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8320770>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Післявоєнне відновлення економіки є одним з найважливіших завдань країни, яка стала свідком небаченого руйнування під час конфлікту. Україна, подолавши складні випробування війни, повинна зосередитись на ефективних стратегіях відновлення, щоб повернутися на шлях сталого розвитку. Метою статті є дослідження першочергових дій і визначення перспективних напрямів післявоєнної відбудови національної економіки: забезпечення макроекономічного стабілізування, відновлення інфраструктури, реформи бізнес-клімату, розбудова інноваційної економіки. Встановлено, що макроекономічне стабілізування у післявоєнний період є тим фундаментом, який дозволить здійснити ефективні економічні реформи. Критичним завданням для уряду є також якомога найшвидше відновлення інфраструктури в країні, що стане підґрунтям для економічного зростання та вагомим драйвером залучення іноземних інвестицій. Розглянуто пріоритетні напрями реформи бізнес-клімату, серед яких виокремлено головне завдання – створення привабливого інвестиційного клімату. Доведено, що необхідною умовою покращення бізнес-клімату є боротьба з корупцією. Обґрунтовано необхідність реформування економіки, в основі якого полягають інноваційні засади. Дослідження дозволило встановити, що розвиток інноваційної економіки в Україні має важливе стратегічне значення для досягнення сталого економічного зростання та конкурентоспроможності. Впровадження сучасних технологій у сфері кібербезпеки, штучного інтелекту, відновлюваної енергетики, сприяння стартапам та інноваційним підприємствам, підтримка досліджень і розвитку вищої освіти в галузі науки – ключові чинники успішного переходу до інноваційної моделі розвитку. Поліпшення бізнес-клімату, залучення інвестицій, сприяння міжнародній співпраці та створення сприятливого правового середовища також грають важливу роль у цьому процесі. Враховуючи позитивний досвід інших країн, доцільно формулювати і реалізовувати національну стратегію розвитку інновацій, спрямовану на посилення внутрішнього потенціалу та підвищення рівня життя громадян.

¹ кандидат економічних наук, доцент, кафедра державного управління і місцевого самоврядування, факультет міжнародних економічних відносин, Херсонський національний технічний університет, Україна, 29016, м. Хмельницький, вул. Інститутська, 11, <http://orcid.org/0000-0002-6624-9074>

² аспірант, кафедра господарського права, Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна, 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77, <https://orcid.org/0009-0007-2160-7724>

³ суддя, Господарський суд Луганської області, Україна, 61058, м. Харків, просп. Науки, 5, <https://orcid.org/0009-0006-5411-9092>

Ключові слова: економіка, відновлення, воєнний стан, інновації, макроекономічна стабілізація, інвестиційна привабливість, цифрова економіка.

Post-war economic reconstruction of Ukraine: tasks and challenges

Abstract. Post-war economic recovery is one of the most crucial tasks for a country that has witnessed unprecedented destruction during a conflict. Having overcome the challenges of war, Ukraine must focus on effective recovery strategies to return to a path of sustainable development. The goal of this article is to explore immediate actions and identify promising directions for post-war national economic reconstruction, including ensuring macroeconomic stabilization, infrastructure restoration, business climate reforms, and the development of an innovative economy. It is established that macroeconomic stabilization in the post-war period serves as the foundation that allows for effective economic reforms. An essential task for the government is also the swift restoration of infrastructure, which will serve as a cornerstone for economic growth and a significant driver for attracting foreign investments. Priority directions for business climate reform are examined, with a particular emphasis on the primary goal of creating an attractive investment environment. It is argued that combating corruption is a necessary condition for improving the business climate. The necessity of economic reform is substantiated, based on innovative principles. Research shows that the development of an innovative economy in Ukraine holds significant strategic importance for achieving sustainable economic growth and competitiveness. The implementation of modern technologies in cybersecurity, artificial intelligence, renewable energy, support for startups and innovative enterprises, as well as backing research and higher education in the field of science, are key factors for successfully transitioning to an innovative development model. Improving the business climate, attracting investments, promoting international cooperation, and creating a favorable legal environment also play vital roles in this process. Drawing from the positive experiences of other countries, it is prudent to formulate and implement a national innovation development strategy aimed at enhancing internal potential and improving citizens' living standards.

Keywords: economy, recovery, martial law, innovations, macroeconomic stabilization, investment appeal, digital economy.

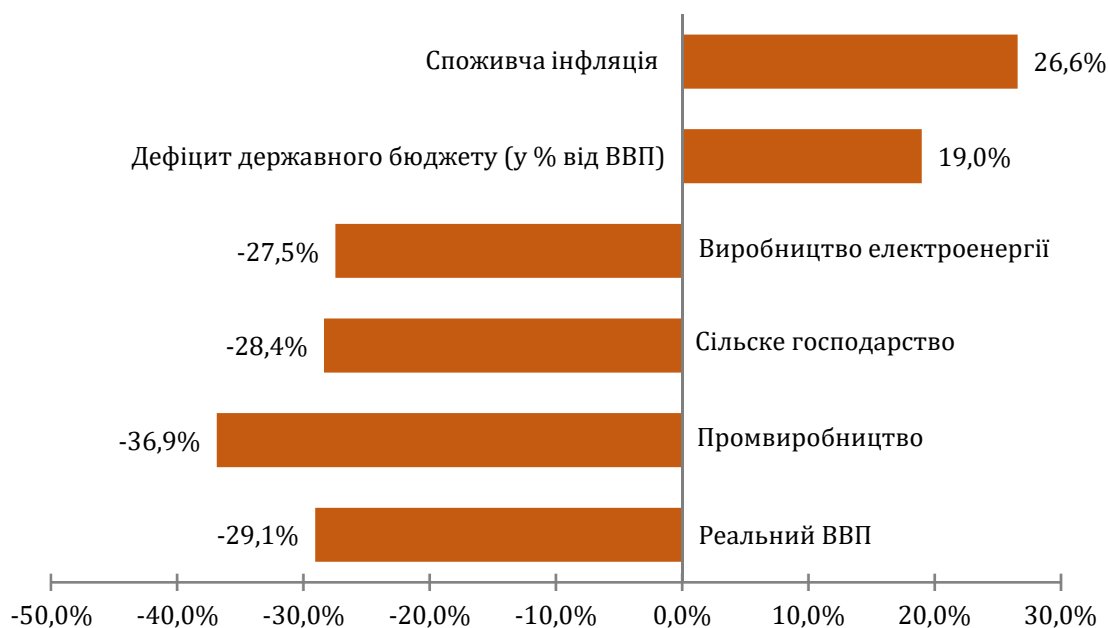
Вступ

Збройна агресія російської федерації мала і продовжує здійснювати величезний вплив на економіку України. Складність ситуації полягає у тому, що економіка втратила значний виробничий потенціал на тимчасово окупованих територіях, багато підприємств було пошкоджено або знищено внаслідок бойових дій. Повномасштабна війна в Україні стала екстраординарним періодом функціонування економічного життя, що вимагає спеціального правового режиму господарювання.

Оголошення режиму воєнного стану наклало певні обмеження на економічну діяльність всіх суб'єктів господарювання. Його особливості регулюються Законом України «Про правовий режим воєнного стану», який визначає зміст правового режиму воєнного стану, порядок його введення та скасування, правові засади діяльності органів державної влади, військового командування, військових адміністрацій, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій в умовах воєнного стану, гарантії прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб. Ст. 1 даного закону вказує, що воєнний стан – це особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому

командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [2].

У продовження бойових дій країна-агресор наносить ракетні удари по інфраструктурі, транспортних шляхах, енергетичній системі тощо. Як наслідок, тривалі бойові дії призвели до зменшення людського капіталу та розриву ланцюжків постачання. Значне зростання витрат державного бюджету на фінансування військових потреб також призвело до значного погіршення основних макроекономічних показників, що проілюстровано на рисунку 1.

Рис. 1. Основні макроекономічні показники України за 2022 рік

Джерело: створено авторами на основі аналізу [1; 4; 5; 7; 8; 9].

Економіка України стала жертвою збройного конфлікту, оскільки за підсумками 2022 року валовий внутрішній продукт (ВВП) отримав серйозний удар, що відобразилося у значному спаді цього показника на 29,1% [7]. Зокрема, виробництво електроенергії у 2022 році впало на 27,5% [4], сільське господарство на 28,4% [1] та промислове виробництво на 36,9% [5].

На тлі зменшення виробничих потужностей у 2022 році було зафіксоване зростання споживчої інфляції на 26,6% [8]. Високий інфляційний тиск значно зменшив купівельну спроможність споживачів, що, в свою чергу, створює додатковий тиск на перспективи економічного зростання.

Державний бюджет України також стикнувся зі значними викликами, оскільки фінансування військових операцій створило надзвичайне фінансове навантаження. Так, у 2022 році дефіцит державного бюджету сягнув 19,0% від ВВП [9]. Фінансування такого величезного дефіциту призводить до накопичення державного боргу, що створює негативне підґрунтя для післявоєнного відновлення економіки України.

Отже, проблема післявоєнного відновлення економіки України є комплексною і знаходиться у фокусі уваги багатьох науковців.

В роботі Н. Клименко та ін. розглядається вплив ризиків, що пов'язані з бойовими діями та умовами макроекономічної невизначеності на агропромисловий комплекс України. Дослідники також проводять оцінку інвестиційної привабливості сільського господарства, а також досліджують потенціал для залучення інвестицій в період післявоєнного відновлення [14].

К. Ніколаєць та ін. розглядають проблему міграції українців до країн Західної Європи. Автори наголошують на тому, що людський капітал буде відігравати одну із визначних ролей у післявоєнному відновленню економіки України. Але для вирішення цієї проблеми уряду буде потрібно сприяти рееміграції й вирішити проблему нерівномірного заселення території [15].

Перехід до зеленої енергетики як драйвер зростання української економіки у післявоєнний період розглядають в своїй роботі М. Чепелев та ін. [12].

В низці наукових робіт розглядається післявоєнна відбудова України у глобальному вимірі. Так, у центрі уваги В. Залізко та ін. постала проблема перезапуску економіки України у післявоєнний період. Дослідники вбачають залучення інвестицій головним драйвером цього відновлення, що може бути реалізовано у вигляді нового «Плану Маршала» для України [20]. В свою чергу, В. Шведун та ін. вважають, що одним з перспективних драйверів післявоєнного відновлення може стати розбудова програми переробки відходів у кооперації із Європейським Союзом (ЄС). Це дозволить не тільки пришвидшити інтеграційні процеси але і створить додаткову точку опору для стабілізації енергетичної системи країни [18]. О. Черняєва та ін. вважають, що перспективною для швидкої післявоєнної відбудови може стати створення так званої інноваційної економіки. В цьому контексті зростає роль уряду у створенні привабливих умов ведення діяльності для компаній, що спеціалізуються на відновлювальній енергетиці та у IT-сфері [13].

Важливість підтримання стабільності державних фінансів під час війни і у післявоєнний період розглядається у статті Н. Петрухи та ін. [16]. Автори наголошують на створенні соціальної моделі післявоєнного відновлення, яка буде знаходитися у парадигмі принципів і стандартів політики ЄС. Значущість ролі банківської системи у підтриманні макроекономічної стабільності і державних фінансів зокрема розглядають Н. Сокровольська та ін. [19].

Отже, *метою статті є дослідження перспектив післявоєнної відбудови економіки України і визначення галузей, що мають найбільший потенціал у сучасному світі в рамках глобалізаційних процесів. В рамках поставленої мети необхідно вирішити наступні завдання дослідження: (1) проаналізувати можливі дії уряду щодо забезпечення макроекономічного стабілізування; (2) вивчити можливості і виокремити перспективні напрямки відновлення інфраструктури; (3) дослідити можливості ефективної реформи бізнес-клімату у післявоєнний період задля залучення іноземних інвестицій; (4) розглянути потенціал для розбудови інноваційної економіки в Україні.*

Методологія. У даній статті для дослідження післявоєнного відновлення економіки України застосовувалася комплексна методологія, що включала аналіз статистичних даних, літературний огляд та порівняльний аналіз. Мета використання різноманітних підходів полягала у забезпеченні об'єктивності, відповідності даних реальному стану справ та розробці обґрунтованих висновків.

Під час літературного огляду проводився аналіз наукових статей, досліджень та звітів, присвячених післявоєнному відновленню економік інших країн. Цей підхід дозволив ідентифікувати успішні стратегії та методи, які були використані в інших країнах для подолання післявоєнних викликів, та зробити аналогічні рекомендації для України.

За допомогою логічного аналізу та заснованих на досліджених фактах висновків, робилася спроба відповісти на поставлені питання та сформулювати рекомендації щодо подальших дій для досягнення сталого економічного розвитку України.

Результати

Після завершення активних бойових дій і припинення режиму воєнного стану акценти повинні бути спрямовані на пріоритетні напрями відновлення. Зокрема, важливим завданням для уряду стане забезпечення макроекономічної стабільності. Крім цього, буде необхідно забезпечити активний розвиток інфраструктури для підтримки економічного зростання. Поліпшення бізнес-клімату через реформи буде сприяти залученню інвестицій та підприємницькій активності. Новітні галузі та інноваційні проекти стають важливим кроком у розвитку, забезпечуючи конкурентоспроможність і перспективи для майбутньої відбудови національної економіки (рис. 2).

Рис. 2. Головні фактори післявоєнної відбудови економіки України

Джерело: власне розроблення авторів

Макроекономічне стабілізування. Макроекономічне стабілізування після закінчення збройного конфлікту в Україні буде критичним завданням не тільки для уряду, але і для всіх гілок влади, оскільки є необхідним фундаментом для відновлення економічного зростання та розвитку економіки країни. Період після воєнних конфліктів завжди характеризується політичною нестабільністю, зниженням економічного зростання та підвищенням соціальної напруженості. Тому ефективні заходи щодо стабілізації макроекономічної ситуації є вирішальними для відновлення національної економіки та забезпечення стійкого розвитку України.

Одним із ключових напрямків, який може значно вплинути на підвищення стабільності, буде впровадження ефективних фіскальних політик. Уряд повинен зосередитися на підвищенні ефективності фіскальних інструментів, а Національний Банк України (НБУ) на збалансуванні грошового обігу. Це допомогло би знизити дефіцит бюджету, забезпечити ефективне використання публічних коштів та підтримати макроекономічну стабільність.

Важливим кроком у стабілізації макроекономічної ситуації є зниження інфляції. Висока інфляція завжди негативно впливає на купівельну спроможність населення, підвищує витрати бізнесу, а відтак збільшує собівартість виробництва та послуг, що призводить до зниження інвестицій та втрати довіри до національної валюти. Узгоджена політика уряду та НБУ повинна бути спрямована на впровадження низки заходів щодо контролю над інфляцією, таких як регулювання грошової бази та використання інструментів монетарної політики. Це дало би позитивні результати, знизивши інфляційний тиск та забезпечивши стабільність цін на товари та послуги.

Ще одним важливим фактором, який здійснює великий вплив на макроекономічне стабілізування, є контроль над державним боргом. Велика кількість боргу створює фінансовий тиск на країну та знижує довіру інвесторів до її економічної стійкості. Уряду України необхідно ретельно контролювати динаміку державного боргу, зосереджуючись на зменшенні його відношення до ВВП. Це допоможе знизити ризики дефолту, забезпечити стійке фінансове становище країни та, тим самим, знизити відсоткові ставки по залученню нових запозичень, що буде мати позитивний ефект у вигляді зниження витрат на обслуговування боргу.

Значною мірою успіх макроекономічного стабілізування залежить від ефективності роботи фінансового сектору України, в якому банківська система відіграє ключову роль. Отже, дане дослідження було би неповним без аналізу першочергових дій держави після завершення спеціального правового режиму реалізації банківської діяльності в умовах воєнного стану.

Для банківської системи України, в тій чи іншій мірі, дестабілізуючим фактором її діяльності завжди був масив проблемних кредитів. Післявоєнна ситуація в банківській сфері однозначно характеризуватиметься збільшенням проблемних активів, оскільки велика частина заставного майна, яке залишилось на непідконтрольній Україні території – знищене, або пошкоджене.

Державне ж регулювання банківської діяльності, націлене на подолання наслідків війни, повинно в себе включати як здійснення рекапіталізації банків так і пошуки оптимальних шляхів для очищення кредитних портфелів банків від проблемних активів.

Рекапіталізація, в першу чергу, повинна здійснюватися щодо системних банків, попередньо вивчивши його фінансовий стан та можливість впливу на банківську систему вцілому. Роботу з непрацюючими кредитами пропонується покласти на створену державою установу типу «поганого банку». Даний підхід був обраний багатьма країнами Азії після фінансової кризи 1997-98 років [17].

Впровадження ефективних фіскальних політик, зниження інфляції та контроль над державним боргом сприяють макроекономічній стабільності та можуть стати поштовхом для відновлення економічного зростання України. Це буде сприяти створенню привабливого інвестиційного клімату для зовнішніх та внутрішніх інвесторів. Вкладення інвестиційного капіталу в економіку країни забезпечить розвиток промисловості, збільшення обсягів виробництва та створення нових робочих місць. Зокрема, інвестиції у інноваційні галузі економіки є не тільки привабливими для інвесторів, але і сприяють розвитку технологій та підвищують конкурентоспроможність України на світовому ринку.

Розвиток інфраструктури. Після закінчення збройного протистояння з агресором, одним із найважливіших завдань для українського уряду стане післявоєнна відбудова інфраструктури країни, яка значною мірою постраждала під час ведення воєнних дій. Відновлення і подальший розвиток інфраструктури відіграє критичну роль у забезпеченні сталого економічного розвитку, а також має прямий вплив на відновлення

обсягів виробництва в гірничо-металургійному комплексі, енергетиці та сільському господарстві, які наразі є ключовими секторами економіки країни.

Одним із ключових аспектів післявоєнної відбудови стане відновлення та модернізація залізничної інфраструктури України. За даними Міністерства розвитку громад, територій та інфраструктури України залізниця забезпечує 82% вантажних та 36% пасажирських транспортних перевезень, що забезпечує зв'язок між різними регіонами країни та зовнішніми ринками [6]. Відновлення рейкових колій, ремонт мостів та тунелів, модернізація залізничних станцій та перехід на європейську залізничну колію – ці заходи сприяють збільшенню пропускної здатності та швидкості перевезень. Покращена залізнична інфраструктура дозволить збільшити ефективність транспортування продукції гірничо-металургійного комплексу та сільського господарства на експортні ринки, що буде сприяти відновленню та росту цього галузевого комплексу.

В результаті повномасштабної збройної агресії росії значною мірою була пошкоджена портова інфраструктура країни. Україна має великий потенціал у сфері морських перевезень, оскільки має вихід до Чорного та Азовського морів. Відновлення портових терміналів, збільшення власного комерційного морського флоту та покращення інфраструктури портових комплексів буде створювати сприятливі умови для збільшення обсягів зовнішньої торгівлі, експорту та імпорту. Це, в свою чергу, має пряий вплив на зростання економічної активності в країні та буде сприяти відновленню гірничо-металургійного комплексу та сільського господарства, які критично залежать від збуту своєї продукції на міжнародному ринку.

Зусилля, спрямовані на відновлення та розвиток інфраструктури, також повинні зосередитись на відновленні і вдосконаленні систем електроенергетики та дорожньої мережі. Забезпечення стабільної та надійної роботи енергетичного сектору є критично важливим для підтримання всіх галузей економіки. При відновленні дорожньої мережі слід приділити особливу увагу якісному відновленню та розширенню дорожнього покриття, що забезпечить безпечний та швидкий пересув на території країни, сприяючи розвитку економіки та покращенню життєвого рівня населення.

Реформи бізнес-клімату. Реформи бізнес-клімату в Україні є однією з ключових умов на шляху до розвитку економіки та набуття інвестиційної привабливості. З метою здійснення ефективних змін та покращення бізнес-середовища, український уряд повинен зосередитися на спрощенні процедур реєстрації бізнесу, зниженні адміністративних бар'єрів та безкомпромісній боротьбі з корупцією.

Одним із важливих перетворень була реформа процедур реєстрації бізнесу. Уряд України доклав певних зусиль для зменшення бюрократичних обтяжень та прискорення процесу реєстрації підприємств. Впровадження електронних платформ та онлайн-сервісів зробило можливим здійснення цих процедур в ефективний та прозорий спосіб. Це дало змогу підприємцям швидше розпочати свою діяльність та знизити витрати на реєстрацію бізнесу.

Однак, паралельно з цим, уряд України повинен також зосередитися на зниженні адміністративних бар'єрів, які можуть стримувати розвиток бізнесу. Спрощення процедур дозвільної системи, раціоналізація і зменшення необхідних документів для здійснення підприємницької діяльності сприяли би створенню більш дружнього та привабливого середовища для підприємців. Для досягнення цієї мети уряду необхідно налагодити більш тісну співпрацю з представниками українського бізнесу, а також залучити підтримку міжнародних партнерів.

Фокусом уваги в процесі реформ повинна стати боротьба з корупцією. Корупція завжди була однією з основних проблем для бізнесу та інвесторів, оскільки порушення закону та вимагання неправомірних винагород значно ускладнюють діяльність та

дискредитують імідж країни. Уряд України повинен зробити акцент на створенні системи прозорості та відкритості в публічних закупівлях, а також на зміцненні контролю над діяльністю органів влади. Важливими кроками на шляху до цього вже стало створення антикорупційних органів.

Для досягнення змін в системі управління та регулювання економіки, Україні слід орієнтуватися на найкращі європейські стандарти. Приведення національного законодавства у відповідність з європейськими правилами та нормативами дозволило би зробити економіку більш привабливою для іноземних інвесторів. Такі зміни сприяли би розширенню зовнішньої торгівлі та розвитку іноземних інвестицій в різні сфери економіки.

Результатом таких реформ стане поступове покращення рейтингу України в міжнародних рейтингах легкості ведення бізнесу. Більш прості та прозорі правила ведення підприємницької діяльності дозволять залучити нові інвестиції, що буде сприяти сталому економічному зростанню країни. Залучення іноземних інвестицій в сектори гірничо-металургійного комплексу та сільського господарства забезпечило збільшення обсягів виробництва та покращення якості продукції.

Слід окремо відзначити, що судова реформа в Україні є надзвичайно важливим кроком на шляху до боротьби з корупцією та поліпшення бізнес-клімату. Ефективна судова система є основною передумовою для забезпечення правової держави, дотримання законності та захисту прав громадян та бізнесу. Одним з найважливіших завдань судової реформи є забезпечення незалежності судів. Необхідно створити такі умови, щоб судді могли працювати без впливу політики, бізнесу чи інших зовнішніх чинників. Це допоможе забезпечити об'єктивність прийняття рішень та гарантувати довіру до судової системи. Паралельно з цим, важливо забезпечити прозорість діяльності судів. Зрозумілість і доступність судових процедур для всіх громадян та бізнесу сприятимуть уникненню корупції та випадків безкарності. Впровадження електронних систем із публічним доступом до судових справ дозволить контролювати процеси та уникнути можливих недоліків у роботі судів.

Значну увагу слід приділити також підвищенню кваліфікації суддів та інших учасників правосуддя. Сучасні виклики вимагають від судової системи не лише знання законів, а й компетенцію у вирішенні складних економічних та технічних питань. Професійна підготовка та стажування можуть допомогти суддям краще розуміти специфіку різних галузей економіки та привести до більш адекватних рішень.

Успішна судова реформа створить сприятливі умови для бізнесу. Стабільне і надійне правосуддя збільшить довіру інвесторів до України, залучить нові інвестиції та сприятиме розвитку економіки. Більш прозора та ефективна судова система сприятиме розвитку бізнесу, зменшить ризики для інвесторів та забезпечить виконання контрактів та угод.

Розвиток інноваційних галузей. У сучасному світі інноваційні технології є ключовими факторами розвитку економіки, соціального прогресу та підвищення якості життя населення. Україна, як країна з багатообіцяючими ресурсами та талановитими людьми, має унікальні можливості для розвитку і впровадження інноваційних технологій. Більш того, підтримка розвитку і створення нових цифрових технологій є одним із головних пріоритетів уряду України, що закріплено у таких нормативних актах: Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» [3], Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації» [10] та Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні» [11].

Найбільшу актуальність у післявоєнній відбудові цифрової економіки України будуть мати проблеми кібербезпеки й використання штучного інтелекту та розумних технологій.

Кібербезпека. Однією з ключових переваг розвитку кібербезпеки в Україні є стимулювання цифрової економіки. За останні роки кількість цифрових технологій у сфері бізнесу та громадського життя стрімко зростає. Однак разом з цим збільшується кількість кіберзагроз, які можуть завдати серйозної шкоди економіці, що набуває особливої актуальності в умовах повномасштабної збройної агресії з боку росії. Розвиток сильної кібербезпеки сприятиме залученню інвестицій та стимулюватиме розвиток інноваційних проектів, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності України на світовому ринку. Крім того, кібербезпека є важливим фактором у створенні привабливого бізнес-середовища для інвесторів. Компанії та організації, що мають високий рівень кіберзахисту, здатні привернути більше зацікавлених сторін для співпраці. Посилення кібербезпеки дозволить створити довіру серед інвесторів та забезпечити безпеку при роботі з основними даними та фінансами, що в свою чергу позитивно позначиться на інвестиціях та розвитку бізнесу в Україні.

Захист критичної інфраструктури є ще однією важливою перспективою розвитку кібербезпеки в Україні. Залежність від інформаційних систем управління критичними об'єктами, такими як енергетика, транспорт та медицина, стає все більшою. Однак це також створює нові ризики та загрози. Інвестування в кібербезпеку допоможе забезпечити стійкість та надійність критичної інфраструктури, зменшити ризик можливих кібератак та мінімізувати можливі збитки від їх наслідків.

Розвиток кібербезпеки українською ІТ-індустрією має потенціал створити нові робочі місця та розширити ринок послуг. Запит на кваліфікованих фахівців у галузі кібербезпеки зростатиме, що сприятиме розвитку освіти та науково-дослідних проектів в країні.

Штучний інтелект та розумні технології. Штучний інтелект (AI) стає однією з найбільш перспективних технологій, яка може революціонізувати різні галузі діяльності. Україна має значний потенціал у розробці та впровадженні розумних технологій. Використання AI в економіці, транспорті, охороні здоров'я та інших сферах може допомогти знизити витрати, підвищити ефективність та забезпечити більш якісні послуги для населення.

Однією з ключових перспектив розвитку штучного інтелекту в Україні є науковий потенціал. У країні діє ряд високопрофесійних наукових інститутів та університетів, які зосереджені на дослідженнях в області штучного інтелекту. Інвестування в наукові дослідження з AI може сприяти створенню власних передових технологій та продуктів, що забезпечить компаніям конкурентні переваги на світовому ринку. Другим аспектом перспектив розвитку AI в Україні є залучення інвестицій. Стартапи та компанії, які спеціалізуються на розробці штучного інтелекту, можуть привернути значні інвестиції, які сприятимуть розвитку цієї галузі та створенню нових робочих місць. Крім того, інвестиції в AI можуть стимулювати розвиток інноваційного середовища в країні та сприяти співпраці між науковими установами та промисловістю.

Штучний інтелект має потенціал трансформувати різні галузі економіки. Наприклад, в сфері виробництва AI може впливати на оптимізацію процесів, автоматизацію роботи та зниження витрат на виробництво. У медицині використання AI може допомагати в діагностиці хвороб, проектуванні нових лікарських препаратів та індивідуальному лікуванні. В банківському секторі AI може забезпечувати більш точний аналіз ризиків, що сприятиме покращенню прийняття рішень та зниженню витрат.

Розвиток штучного інтелекту також може допомогти вирішити соціальні проблеми країни. Наприклад, в сфері освіти AI може бути використаний для

персоналізації навчального процесу та підвищення якості навчання. У сфері екології ШІ може допомогти управляти ресурсами більш ефективно та знижувати вплив промисловості на довкілля.

Відновлювана енергетика. Розвиток відновлюваних джерел енергії є важливим напрямком для України в контексті сталого розвитку. Країна володіє значним потенціалом у використанні сонячної, вітрової та гідроенергії. Інвестування в розвиток відновлюваної енергетики дозволить знизити залежність від імпортованих енергоресурсів та зберегти навколишнє середовище.

Відновлювальна енергетика може стати однією з ключових галузей у післявоєнному відновленні, тому що привертає все більше уваги серед іноземних інвесторів. В Україні ці технології мають різноманітну базу природних ресурсів, таких як сонце, вітер, біомаса та гідроенергія, для виробництва електроенергії. Розвиток відновлювальної енергетики в Україні має значний потенціал впливу на розвиток економіки країни.

Однією з ключових перспектив розвитку відновлювальної енергетики в Україні є розширення виробництва електроенергії з використанням відновлюваних джерел та подальше виробництво водню для експорту. Враховуючи різноманітність природних ресурсів, Україна може успішно використовувати сонячні, вітрові та гідроенергетичні установки, а також біомасу для генерації зеленої енергії. Поступове заміщення традиційних джерел енергії на відновлювані допоможе знизити залежність від імпорту енергоресурсів та забезпечить енергетичну незалежність країни.

Інвестування в розвиток відновлювальної енергетики також сприяє створенню нових робочих місць та розвитку інноваційного середовища. Відкриття нових виробництв сонячних панелей, вітрових турбін, біомасових електростанцій та інших відновлювальних технологій стимулює розвиток промисловості та залучення інвесторів. Крім того, розвиток відновлювальних технологій сприяє росту науково-дослідних діяльностей у цій галузі, що може привести до відкриття нових перспективних напрямків у виробництві та застосуванні відновлювальних ресурсів.

Зменшення використання традиційних джерел енергії та перехід до відновлюваних сприятиме зниженню забруднення навколишнього середовища. Це може позитивно вплинути на здоров'я населення та підвищити якість життя громадян. Подальше зниження емісії парникових газів допоможе Україні виконувати зобов'язання у сфері екології, що важливо для її міжнародної репутації та сприятиме співпраці з іншими країнами у галузі екологічного сталого розвитку. Окрім екологічних переваг, розвиток відновлювальної енергетики сприятиме підвищенню енергоефективності країни та зменшенню залежності від зовнішніх енергоресурсів. Це дозволить знизити енергетичні витрати, що, в свою чергу, сприятиме підвищенню конкурентоспроможності національного виробництва та стимулюватиме розвиток індустрії та економіки загалом.

Підтримка наукових досліджень та розвиток інноваційних інститутів. Однією з основних перспектив розвитку інновацій є зміцнення наукових досліджень та створення високотехнологічних інноваційних інститутів. Україна володіє великою кількістю талановитих науковців та вчених, але для досягнення справжніх результатів необхідно забезпечити їх фінансову підтримку та створити сприятливі умови для наукових досліджень. Державне і приватне партнерство може забезпечити ефективне використання ресурсів для розвитку наукових проектів та комерціалізації інноваційних розробок.

Сприяння інноваційному підприємництву та стартапам. Розвиток інноваційного підприємництва є ключовим чинником для створення конкурентоспроможної економіки. Україна володіє значним потенціалом у галузі стартапів та малих

інноваційних підприємств. Проте, для їх успішного розвитку необхідно спростити процедури реєстрації та ліцензування, забезпечити доступ до фінансових ресурсів та підтримку інкубаторів та акселераторів для молодих стартапів. Важливо також залучати іноземних інвесторів та експертів для розвитку інноваційного підприємництва в Україні.

Медичні технології. Створення та впровадження інноваційних медичних технологій може значно покращити якість медичних послуг та діагностику захворювань. Впровадження штучного інтелекту, розробка нових медичних пристроїв та технологій для діагностики та лікування можуть допомогти знизити ризики захворювань та підвищити якість життя населення.

Розвиток інноваційних технологій в Україні повинен стати одним з головних драйверів у післявоєнному відновленні. Забезпечення підтримки держави, налагодження співпраці між науковцями, бізнесом та громадськістю, а також активне впровадження новаторських рішень дозволить Україні стати сучасною, конкурентоспроможною країною з розвинутою інноваційною економікою та покращити якість життя свого населення. Впровадження інноваційних технологій є важливим кроком для досягнення сталого розвитку та успішного майбутнього країни.

Висновки

Макроекономічне стабілізування в Україні після закінчення конфлікту може бути досягнуто завдяки впровадженню ефективних фіскальних політик, зниженню інфляції та контролю над державним боргом. Ці заходи сприятимуть підвищенню економічної стабільності та забезпеченню сталого розвитку країни. Позитивний економічний клімат дозволить створити сприятливі умови для залучення інвестицій та розвитку підприємництва, зокрема в інноваційних секторах економіки. Ці першочергові заходи є фундаментом для економічного відродження та забезпечення стійкого розвитку України.

Загалом, розвиток інфраструктури, зокрема залізниць та портових комплексів, має стати важливим фактором підтримки та відновлення обсягів виробництва гірничо-металургійного комплексу та сільського господарства в Україні. Зусилля уряду та партнерів з післявоєнної відбудови можуть сприяти покращенню умов для розвитку бізнесу, збільшенню обсягів виробництва та залученню інвестицій, що в перспективі забезпечить плавний перехід країни до розвинутої економіки.

Реформи бізнес-клімату в Україні повинні дати позитивні результати та сприяти економічному оновленню країни. Прозорість, відкритість та боротьба з корупцією є фундаментальними засадами нової бізнес-культури, що буде стимулювати розвиток та привабливість економіки для внутрішніх та зовнішніх інвесторів. Забезпечення відповідності національних норм європейським стандартам має зробити Україну більш конкурентоспроможною та зміцнити позиції країни на міжнародній арені. Продовження реформ та спрощення бізнес-процесів в майбутньому сприятимуть сталому економічному розвитку та сприяють забезпеченню соціально-економічного становища.

Судова реформа в Україні має вирішальне значення для боротьби з корупцією та поліпшення бізнес-клімату. Забезпечення незалежності та прозорості судової системи, підвищення кваліфікації суддів та забезпечення доступності правосуддя для всіх громадян та бізнесу є ключовими факторами для зміцнення правової держави та створення сприятливих умов для економічного розвитку країни. Впровадження ефективної судової системи стане міцним фундаментом для сталого зростання економіки, привабливості для інвесторів та підтримки розвитку бізнесу в Україні.

Розвиток інноваційних технологій в Україні може дати потужний поштовх для розвитку національної економіки. Забезпечення підтримки держави, налагодження співпраці між науковцями, бізнесом та громадськістю, а також активне впровадження новаторських рішень дозволить Україні стати сучасною, конкурентоспроможною країною з розвинутою інноваційною економікою та покращити якість життя свого населення. Впровадження інноваційних технологій є важливим кроком для досягнення сталого розвитку та успішного майбутнього країни.

Розвиток кібербезпеки в Україні має великі перспективи для покращення економічної ситуації країни. Забезпечення стійкості та безпеки в інформаційному просторі приверне інвесторів, сприятиме розвитку цифрової економіки та створить сприятливі умови для інноваційного зростання.

Застосування штучного інтелекту в Україні має великий потенціал для стимулювання економічного прогресу та вирішення соціальних проблем. Інвестування в наукові дослідження, залучення інвестицій та впровадження нових технологій можуть сприяти підвищенню конкурентоспроможності країни на світовому ринку та покращенню якості життя громадян.

Важливим напрямком є розвиток відновлювальної енергетики, який має великий потенціал для створення стратегічної безпеки та зміцнення економіки України. Інвестування в цю галузь сприятиме забезпеченню енергетичної незалежності, створенню нових робочих місць та залученню інвестицій. Крім того, використання відновлювальних джерел енергії зменшить забруднення навколишнього середовища та сприятиме сталому розвитку країни.

Відновлення економіки після масштабних військових конфліктів потребує комплексного підходу. Інвестування в інфраструктуру, освіту та охорону здоров'я є важливими для поживлення економіки. Сприяння сприятливому середовищу для відродження бізнесу, разом із розумним фінансовим управлінням, має вирішальне значення для подолання викликів, що виникають через спад ВВП, інфляцію та дефіцити бюджету.

Перспективами подальших досліджень за обраним напрямом є наукові розвідки, що полягають у більш детальному вивченні можливостей розбудови інноваційної цифрової економіки.

Список використаних джерел

1. Білоус, О. (2023, 22 травня). *Аграрний сектор України цього року втратить ще 10%, - прогноз міністерства*. РБК-Україна. <https://www.rbc.ua/rus/news/agrarniy-sektor-ukrayini-tsogo-roku-vtratit-1684737970.html>
2. Закон України "Про правовий режим воєнного стану" № 389-VIII. (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>
3. Закон України "Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні" № 1667-IX (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>
4. Колісніченко, В. (2023, 02 березня). *Металурги України у 2022 році скоротили споживання електроенергії на 52% р./р.* GMK Center. <https://www.rbc.ua/rus/news/agrarniy-sektor-ukrayini-tsogo-roku-vtratit-1684737970.html>
5. Колісніченко, В. (2023, 27 березня). *Промвиробництво в Україні за 2022 рік скоротилося на 36,9% р./р.* GMK Center. <https://gmk.center/ua/news/promvirobnictvo-v-ukraini-za-2022-rik-skorotilosya-na-36-9-r-r/>

6. Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури України. (б. д.). *Інформація про Українські залізниці*. <https://mtu.gov.ua/content/informaciya-pro-ukrainski-zaliznici.html>
7. Національний банк України. (2023, 14 квітня). *Коментар Національного банку щодо зміни реального ВВП у 2022 році*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2022-rotsi>
8. Національний банк України. (2023, 11 січня). *Коментар Національного банку щодо рівня інфляції у 2022 році*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-rivnya-inflyatsiyi-u-2022-rotsi>
9. Національний інститут стратегічних досліджень. (2023, 14 березня). *Державний бюджет України 2022 року: виконання в умовах повномасштабної війни*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/komentar-natsionalnogo-banku-schodo-zmini-realnogo-vvp-u-2022-rotsi>
10. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації" № 167-р (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>
11. Розпорядження Кабінету Міністрів України "Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні" № 1556-р (2021). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80#Text>
12. Chepeliev, M., Diachuk, O., Podolets, R., & Semeniuk, A. (2023). Can Ukraine go "green" on the post-war recovery path?. *Joule*, 7(4), 606–611. <https://doi.org/10.1016/j.joule.2023.02.007>
13. Cherniaieva O., Kulinich, T., Gutsul, T., Korolkov, V., & Gubar, O. (2023). Innovative transformations of Ukraine's economy in the context of globalization: theoretical and analytical aspects. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 1(48), 249–257. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.48.2023.3977>
14. Klymenko, N., Voronenko, I., Nehrey, M., Rogoza, K., & Rogoza, N. (2023). Risk assessment of shock periods and investment attractiveness of agroholdings of Ukraine. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal*, 9(2), 163–182. <https://doi.org/10.51599/are.2023.09.02.07>
15. Nikolaiets, K., Shkuropadska, D., Ozhelevskaya, T., Shtunder, I., & Khrustalova, V. (2023). External migration in the conditions of the russian-Ukrainian war. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(49), 445–456. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.4005>
16. Petrukha, N., Petrukha, S., Alekseienko, N., Kushneruk, O., & Mazur, A. (2023). Social imperatives of public finance: war adaptation and principles of post-war recovery. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 3(50), 358–371. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.50.2023.4031>
17. Schaefer, D., & Zimmermann, K. F. (2009). Bad bank(s) and recapitalisation of the banking sector. *Intereconomics*, 44(4), 215–225. <https://doi.org/10.1007/s10272-009-0298-7>
18. Shvedun, V., Bulba, V., Bozhko, L. Kucher, L. Kholodok, V., & Ihnatiev, O. (2023). Circular economy in Ukraine on the way to European integration: directions for sustainable management during the ear and post-war recovery. *Journal of Environmental Management and Tourism*, 14(1), 194–206. [https://doi.org/10.14505/jemt.v14.1\(65\).19](https://doi.org/10.14505/jemt.v14.1(65).19)
19. Sokrovolska, N., Korbutiak, A., Oleksyn, A., Boichenko, O., & Danik, N. (2023). State regulator's role in the country's banking system during wartime. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 2(49), 43–55. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.2.49.2023.3985>
20. Zalizko, V. D., Dobrowolski, R. H., Myskin, Y. I., Sokolova, O. M., & Diachenko, S. A. (2023). Definlandization and the new economic policy of Ukraine in the post-war period.

Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu, (2), 184–189.
<https://doi.org/10.33271/nvngu/2023-2/184>